

Salon kaupungin lausunto Varsinais-Suomen hyvinvointialueen sote-palvelujen palveluverkkosuunnitelmasta

Kaupunginhallitus 22.04.2024 § 136
2202/03.00.00/2024

Valmistelija yhteyspäällikkö Saija Karnisto-Toivonen, saija.karnisto-toivonen@salo.fi,
02 7782 069

Varsinais-Suomen hyvinvointialue pyytää 27.3.2024 päivätyssä lausuntopyynnössään kuntien mielipiteitä 15.3.2024 julkistettuihin suunnitelmiin sote-keskuspalveluiden palveluverkosta. Varhan tavoitteena on, että päätöksenteko asiasta tapahtuisi kesäkuussa 2024. Kuntien lausuntoja pyydetään 25.4.2024 mennessä.

Salon kaupungin lausuntoa on käsitelty edunvalvonnan ohjausryhmässä 8.4 lähetekeskustelussa sekä 15.4 ohjausryhmän kokouksessa.

Kaupungin lausunnon keskeiset huomiot ovat:

Maantieteellinen laajuus:

- Hyvinvointialueiden lainsäädännössä määritelty tavoite peruspalveluiden vahvistamisesta ja yhdenvertaisuudesta
- Kiikalan, Kiskon, Kuusjoen ja Suomusjärven palveluiden turvaaminen vähintään sote-pisteellä
- Soteaseman säilyminen ja lääkäripalvelut Perniössä
- Kuljetuskustannusten lisääntyminen esim. Kela-taksien käytön lisääntyessä.

Vaikutusten arviointien puuttuminen:

- Kustannusvaikutuksia ei voi arvioida, koska kustannussäästöjä ei ole esitetty.
- Vaikutukset kuntalaisten mahdollisuuksiin saada palvelua
- Vaihtoehtoisten palveluiden puuttuminen (digitaaliset ja liikkuvat palvelut)
- Henkilöstövaikutukset: paraneeko työvoiman saatavuus tehtävillä muutoksilla.

Salon kaupungin lausunto

Palveluiden järjestämisen väestöpohja ja saavutettavuus

Salon kaupunki edellyttää, että Perniössä säilyy soteasema sekä Kiikalassa, Kiskossa, Kuusjoella ja Suomusjärvellä säilyy vähintään sote-piste.

Salon pinta-alaltaan 2168 km², mikä on liki kymmenkertainen Turun kaupunkiin verrattuna. Pitkät etäisyydet, saaristo sekä suuret sisävesialueet haastavat palveluiden järjestämistä ja saavutettavuutta. Palveluverkon suunnittelussa tulisi huomioida myös vuodenaikojen tuoma vaihtelu palveluiden käyttäjämäärään. Salossa on yli 7000 vapaa-ajan asuntoa, mikä vaikuttaa merkittävästi alueiden väestömäärään ympärivuotisesti, mutta erityisesti kesäkaudella.

Varhan suunnitelmassa palveluita on keskitetty tiheille väestökeskittymille Salon keskustassa. Sen sijaan väestöltään merkittävä noin 6000 asukkaan aluetta palveleva Perniön terveysasema on muuntumassa sote-pisteeksi, jossa ei tiedossa olevan linjauksen mukaan jatkossa saisi enää lääkäripalvelua. Terveysasema on kärsinyt henkilöstön saatavuuden

haasteista, joten sitä on myös pidetty suljettuna merkittäviä aikoja. Tämän vuoksi kävijätilastot eivät täysin vastaa aseman todellista tarvetta. Perniön terveysasema palvelee eteläisen Salon asukkaita, mistä matka-aika keskustaan voi muodostua pitkäksi. Erityisesti saaristosta matka-ajat muodostuvat pitkiksi. Siksi Salon kaupunki edellyttää, että Perniössä on jatkossakin soteaseman tasoiset palvelut. Lisäksi koko itäinen Salo on jäämässä ilman ainoatakaan soteapistettä, mikä tarkoittaa hyvin laajaa maantieteellistä aluetta.

Esityksessä palveluiden saavutettavuuden kriteerinä on aika henkilöautolla kuljettuna. Tällä mittarilla saavutettavuus on maakunnan mittakaavassa saatu näyttämään siltä, että sotekeskus tai soteasema olisi valtaosalle väestöstä saavutettavissa alle puolen tunnin matka-ajalla. Salossa matka-aika on isosta osasta kuntaa merkittävästi pidempi. Julkisella liikenteellä palvelut karkaavat käytännössä saavuttamattomiin. Saavutettavuuden mittaaminen suljettavalta terveysasemalta uudelle ei vastaa asukkaiden todellista matkaa palveluun. On selvää, että palveluverkon merkittävä supistaminen tulee nostamaan kuljetuskustannuksia esimerkiksi Kelataksien käytön lisääntymisen myötä. Vaikka nämä kustannukset eivät kuulu suoraan hyvinvointialueelle, vaikuttavat ne julkiseen talouteen kustannuksia lisäävästi.

Varha nostaa omassa esityksessään digitaalisten palveluiden kehittämisen yhdeksi keskeiseksi tavaksi parantaa saavutettavuutta. Salon kaupunki pitää hyvänä, että digitaalisia ja samalla myös etäpalveluita parannetaan, mutta ne eivät saa korvata kuntalaiselle tarpeellista fyysistä palvelua. Digisyrjäytyminen on jo nyt arkipäivää, eikä sitä pidä tehtävillä palveluverkkomuutoksilla lisätä.

Kustannusvaikutukset ja vaikutusten ennakkovaikutusten arvioinnit

Varhan esitys ei anna luotettavaa kuvaa kustannustason laskusta terveysasemia sulkemalla. Käytännössä kustannusvaikutuksia ei ole esitetty materiaalisissa ollenkaan. Tämä koskee sekä saavutettavia säästöjä että vaihtoehtoisten palveluiden kustannuksia. Saatavien säästöjen nettovaikutuksia ja taloudellista kokonaishyötyä ei siis tiedossa, eikä niitä voi arvioida.

Laki hyvinvointialueista korostaa, että hyvinvointialueella on turvattava asukkaiden yhdenvertainen oikeus palveluihin. Esiitetty palveluverkko ei tällaisilla taustatiedoilla vastaa lainsäädännön tahtotilaa. Lisäksi keskiössä tulisi olla perustason palveluiden parantamisesta sekä lähipalveluiden vahvistamisesta, mitä esitetty palveluverkkoselvitys todellisuudessa heikentää. Olisi tarkoituksenmukaista saada tieto myös muiden palveluiden järjestämisestä (ikäihmiset, neuvolat, kouluterveydenhuolto), kun sote-palveluverkkoa suunnitellaan.

On aiheellinen huoli, että väestön hoitoon hakeutuminen vähenee, mikäli palvelut siirtyvät merkittävästi nykyistä kauemmas. Tämä saattaa johtaa entistä suurempaan raskaampien ja kalliimpien palveluiden tarpeeseen, mikäli sairauksia jää hoitamatta. Palveluverkon supistaminen ja samalla ennalta ehkäisevistä palveluista sekä yhdistysten avustamisesta leikkaamisen ohella vaikuttavat merkittävästi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteitä.

Varha pyrkii vahvistamaan omatiimi -toimintaa, jossa terveydenhuollon ammattihenkilöstön muodostamat tiimit muodostaisivat pitkäaikaisia hoitosuhteita ja näin asiakaan palvelu paranisi. On epäselvää, miten omatiimi -malli toimii sote-pisteissä, joissa ei lähtökohtaisesti ole lääkäriresurssia. Omatiimi -toiminnan tulee olla saatavilla myös sote-pisteillä. Pitkäkestoisten asiakkuuksien muodostuminen on kannatettava tavoite, joka on monilla pienillä terveysasemilla jo toteutunut.

Tämä tulisi kuvata auki ennen palveluverkkopäätöstä, jotta toimivia malleja ei pureta.

Vaikutukset elinvoimaan

Esityksessä lienee arvioitu, että nykyinen henkilöstö siirtyy työn mukana toisiin toimipisteisiin. Kokonaisarvioinnin kannalta olisi tärkeää arvioida myös henkilöstöriskiä, mikäli arvio henkilöstön siirtymisestä työn mukana ei toteudukaan.

Esityksestä puuttuvat toistaiseksi kaikki ennakkovaikutusten arvioinnit, joilla olisi arvioitu tehtyjen esitysten vaikutusta kuntalaisiin, yrityksiin ja myös kuntien elinvoimaan. Salon kaupungin näkökulmasta merkittäviä elinvoimavaikutuksia on mm. naisvaltaisten työpaikkojen mahdollinen väheneminen, joka saattaa vaikuttaa myös alueelliseen koulutustarjontaan. Tällaiset kuntakohtaiset elinvoimatekijät tulisi huomioida palveluverkkoa suunniteltaessa.

Salon kaupunki arvioi, että sote-palveluverkkoselvityksen lisäksi meneillään olevien muiden palveluverkkoon ja palveluihin kuten Salon sairaalan supistamiseen liittyvät yhteisvaikutukset saattavat olla hyvinkin negatiivisia kaupungin elinvoimaan ja monipuoliseen työpaikkatarjontaan. Naisvaltaisen sosiaali- ja terveydenhuollon työpaikat ovat olennainen osa kunnan elinvoimaisuuden turvaamista.

Yritysvaikutusten osalta Varhan tulisi arvioida palveluverkon supistusten mahdolliset vaikutukset esimerkiksi paikallisiin apteekkeihin ja kuljetusyhtiöihin kuten taksipalveluihin.

Kiinteistöjen kunto ja tilojen riittävyys

Varha on arvioinut kiinteistöjen kuntoa asteikolla 1-5. Kuntoluokituksen mukaan määräytyy kiinteistön käyttöikä nykykunnossaan. Esityksestä ei selviä, millaisia tutkimuksia kunnan kartoittamiseksi on tehty. Salon kaupunki voi kuitenkin yhtyä Varhan arvioon kaupungin omistamien kiinteistöjen käyttöiästä niiden kiinteistöjen osalta, joista kuntoarvio on esitetty.

Salon kaupunki haluaa kiinnittää huomiota myös tilojen riittävyyteen, mikäli Varha päätyy karsimaan palveluverkkoaan esityksen mukaiseksi. On epäselvää, miten vastaanottavien kiinteistöjen kapasiteetti riittää lisääntyvän asiakasmäärän tarpeisiin.

Kiinteistökustannukset ovat hyvin pieni osa hyvinvointialueiden kokonaiskustannuksia ja ne eivät tuo merkittäviä kustannussäästöjä, vaan nettovaikutus saattaa olla jopa plusmerkinen, mikäli tilalle tulee esimerkiksi liikkuva yksikkö. Salon kaupunki edellyttää, että Varha aloittaa kuntien kanssa keskustelut, voidaanko palveluiden turvaamiseksi löytää muita kiinteistöratkaisuja, mikäli nykyiset terveysasemien kiinteistöt eivät vastaa tarpeisiin. Tämä voisi tarkoittaa muiden kuntakiinteistöjen hyödyntämistä palvelupisteinä.

Vastaukset monivalintakysymyksiin ovat tämän pykälän liitemateriaalissa.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa valmistelun mukaisen Salon kaupungin lausunnon Varsinais-Suomen hyvinvointialueen sote-keskusten palveluverkosta.

Pöytäkirja tarkastetaan tämän asian osalta heti kokouksessa.

Päätös

Esittelijä muutti päätösehdotustaan siten, että lausunnosta poistetaan lause: ”Lisäksi koko itäinen Salo on jäämässä ilman ainoatakaan sotepistettä, mikä tarkoittaa hyvin laajaa maantieteellistä aluetta”. Lausuntoon lisätään poistetun lauseen tilalle seuraava: ”Lisäksi itäinen Salo, neljän entisen kunnan alue: Kisko, Suomusjärvi, Kiikala, Kuusjoki, on jäämässä ilman sotepistettä. Kyseinen alue on selkeästi pinta-alaltaan suurempi kuin moni Varsinais-Suomen kunta.”

Kaupunginhallitus hyväksyi esittelijän muutetun päätösehdotuksen yksimielisesti.

Pöytäkirja tarkastettiin tämän asian osalta heti kokouksessa.

Tiedoksianto

Valmistelija